

Soudní forma kontroly veřejné správy v ČR

Naděžda Remešová

Bakalářská práce
2007

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav veřejné správy a regionálního rozvoje
akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Naděžda REMEŠOVÁ**
Studijní program: **B 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Soudní forma kontroly veřejné správy v ČR.**

Zásady pro vypracování:

1. Charakterizujte postavení českých soudů v systému kontroly veřejné správy, popište soudní kontrolu z hlediska forem a činností, dále kompetence a organizace správního soudnictví.
2. Analyzujte způsob rozhodování ve správním soudnictví, tzn. právní vlastnosti tohoto rozhodování a frekvenční analýzu.
3. Zhodnoťte činnost správního soudnictví.

Rozsah práce: cca 40 stran
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- [1] MAZANEC, M. Správní soudnictví. Praha: Linde, 1996. 451 s. ISBN 80-72010-21-2.
[2] Soudní judikatura ve věcech správních, 1993-1997: úplný přehled soudních rozhodnutí vydávaných v letech 1993-1997 jako příloha časopisu Správní právo/uspořádal Michal Mazanec. Praha: Linde, 1999. 522 s. ISBN 80-72011-87-1.
[3] PRŮCHA, P. Veřejná správa a samospráva. Praha: VŠAP, 2004. ISBN 80-86775-03-08.
[4] MATES, P. Ochrana soukromí ve správním právu. Praha: Linde, 2006, 313 s. ISBN 80-72015-89-3.
[5] PRŮCHA, P. Správní právo. Brno: Masarykova univerzita, 2003, 224 s. ISBN 80-21027-63-0.

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Miloš Matula, CSc.
Ústav veřejné správy a regionálního rozvoje
Datum zadání bakalářské práce: 12. března 2007
Termín odevzdání bakalářské práce: 18. května 2007

Ve Zlíně dne 12. března 2007

doc. PhDr. Václav Nováček, CSc.
děkan

doc. RNDr. René Wokoun, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že bakalářskou práci jsem zpracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala.

Slavičín, 17. 05. 2007

ABSTRAKT

Tato práce pojednává o soudní formě kontroly veřejné správy v České republice. Pomocí veřejné správy stát realizuje moc výkonnou. Soudnictví právo nalézá a právě soudní ochrana je důležitou brzdou, kterou soudní moc působí proti moci výkonné. Této problematice se věnuje speciálně správní soudnictví, jehož pravomocí je přezkoumat rozhodnutí správního orgánu, přesněji řečeno zahajuje řízení na základě správní žaloby fyzických a právnických osob, které se domáhají ochrany před nezákonným rozhodnutím nebo postupem správních orgánů. Vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví je Nejvyšší správní soud. Mým záměrem je vypracovat analýzu řešených případů, kterými se zabýval jak Nejvyšší správní soud, tak Ústavní soud a jak bylo v konkrétní věci rozhodnuto. Na základě získaným poznatků zhodnotím činnost správního soudnictví.

Klíčová slova: veřejná správa, správní orgán, správní soudnictví, ústavní soudnictví, soudní kontrola, rozhodování

ABSTRACT

This work deals with a judicial form of inspection of public administration in the Czech Republic. Our country realizes the executive power by means of public administration. The justice finds the law and the judicial wardship is exactly an important brake which is applied by the judicial authority against the executive power. Especially the administrative justice attends to these law issues. Its duty is to check up a decision of the executive board, better to say it initializes the process based on an administrative charge made by natural as well as corporate bodies, that claim protection against an illegal decision or process of an administrative authority. The Supreme Administrative Court of the Czech Republic is the highest judicial authority in matters falling within the competence of administrative courts. My intention is to work up an analysis of those cases that have been solved by the Supreme Administrative Court along with the Constitutional Court of the Czech Republic, as well as what decisions have been made. In terms of the acquired information, I am evaluating the activities of the administrative justice.

Keywords: public administration, administrative authority, administrative justice, constitutional justice, judicial inspection, decision making

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu této bakalářské práce JUDr. Miloši Matulovi, CSc. za cenné rady a podněty, které mi ochotně poskytl při zpracovávání mé práce. Dále Bc. Sylvě Dostálové, tiskové mluvčí Nejvyššího správního soudu za poskytnuté podklady.

Motto

„Stejně tak, jako přítomnost určitých druhů ryb ve vodních tocích vypovídá o kvalitě vody, tak i stav a funkčnost nezávislé soudní kontroly veřejné správy je spolehlivým indikátorem stavu demokracie a právního státu.“

Michal Mazanec

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 KONTROLA VEŘEJNÉ SPRÁVY	11
1.1 SPRÁVNÍ KONTROLA.....	12
1.2 VNĚJŠÍ KONTROLA.....	12
1.2.1 Kontrola vykonávaná zákonodárnými, resp. zastupitelskými orgány	13
1.2.2 Kontrola vykonávaná soudy	13
1.2.3 Kontrola vykonávaná Nejvyšším kontrolním úřadem.....	13
1.2.4 Kontrola vykonávaná správními orgány.....	14
1.2.5 Kontrola vykonávaná na základě podání občanů	14
1.2.6 Kontrola vykonávaná ve spojení s institutem Veřejného ochránce práv	15
2 SOUDNÍ SYSTÉM V ČESKÉ REPUBLICE	16
2.1 VZTAH MEZI VEŘEJNOU SPRÁVOU A SOUDNICTVÍM.....	16
2.2 SOUSTAVA OBECNÝCH SOUDŮ V ČESKÉ REPUBLICE	17
2.3 OBECNÉ SOUDNICTVÍ.....	17
2.4 SPRÁVNÍ SOUDNICTVÍ.....	18
2.4.1 Kompetence a působnost správního soudnictví	19
2.4.2 Krajské soudy - senáty.....	19
2.4.3 Nejvyšší správní soud.....	20
2.4.4 Historie českého správního soudnictví.....	25
2.4.5 Reforma českého správního soudnictví.....	27
2.5 ÚSTAVNÍ SOUDNICTVÍ	28
2.5.1 Kontrola prováděná Ústavním soudem	29
3 ŘÍZENÍ VE SPRÁVNÍM SOUDNICTVÍ	31
3.1 JAK PROBÍHÁ SOUDNÍ KONTROLA VEŘEJNÉ SPRÁVY.....	31
3.2 DRUHY ŽALOB VE SPRÁVNÍM SOUDNICTVÍ.....	34
3.2.1 Žaloba soukromé osoby.....	34
3.2.2 Žaloba správního orgánu	35
3.2.3 Věci volební	35
3.2.4 Žaloby politických stran	35
3.2.5 Kompetenční spory.....	35
3.2.6 Kompetenční spory o pravomoc nebo věcnou příslušnost.....	35

3.3	ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ	36
3.4	JEDNÁNÍ	37
3.5	DOKAZOVÁNÍ	37
3.6	ROZHODNUTÍ.....	37
3.7	ROZSUDEK.....	37
3.8	USNESENÍ	38
3.9	USPOKOJENÍ NAVRHOVATELE.....	38
3.10	VÝKON ROZHODNUTÍ	38
3.11	OPRAVNÉ PROSTŘEDKY	38
3.11.1	Kasační stížnost.....	38
3.11.2	Obnova řízení	39
4	ČINNOST SPRÁVNÍHO SOUDNICTVÍ	40
4.1	AGENDA NEJVYŠŠÍHO SPRÁVNÍHO SOUDU	40
4.1.1	Vyhodnocení rozhodovací činnosti NSS za jednotlivé roky celkem	41
4.1.2	Vyhodnocení rozhodovací činnosti NSS dle druhů řízení	42
4.1.3	Celkový přehled ústavních stížností podaných proti rozhodnutím NSS	42
4.1.4	Přehled rozhodnutí o ústavních stížnostech proti rozhodnutím NSS.....	43
4.2	PŘÍPADY Z PRAXE.....	43
4.2.1	Ústavní stížnost proti rozhodnutí obecných soudů v případě státního podniku Letiště Praha.....	43
4.2.2	Může lékař zakázat práci?	44
4.3	ZHODNOCENÍ PŮSOBENÍ SPRÁVNÍHO SOUDNICTVÍ.....	45
4.3.1	Srovnání českého, německého a francouzského správního soudnictví.....	47
	ZÁVĚR	49
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	53
	SEZNAM OBRÁZKŮ	54
	SEZNAM TABULEK.....	55
	SEZNAM PŘÍLOH.....	56

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je soudní forma kontroly veřejné správy v České republice. Je potřeba si nejprve ujasnit klíčové pojmy v této oblasti, jako pojem konání a rozhodování správního orgánu, problematika správního soudnictví a jeho význam pro současnou společnost, dále pak veřejné správy, která je ústředním pojmem správního práva, jakožto důležitého odvětví českého práva představujícího souhrn právních norem pro organizaci a činnost veřejné správy.

Kontrolní činnosti ve veřejné správě probíhají více nezávislými subjekty či jinými státními orgány, např. Parlamentem, Veřejným ochráncem práv, Nejvyšším kontrolním úřadem či v neposlední řadě samotnou veřejností. Domnívám se, že bude přínosem této práce, když také krátce srovnám tyto kontrolní mechanismy navzájem. Prioritně se však zaměřím na postavení českých soudů, které chápeme jako nezávislé státní orgány. Už dle Ústavy České republiky (čl. 4) a Listiny základních práv a svobod (čl. 36) má každý z nás právo na soudní ochranu a spravedlivý proces. Dále, že soudní ochrana je důležitou brzdou, kterou soudní moc působí proti moci výkonné, jako součást obecné soudní kontroly veřejné správy. Úprava správního soudnictví chápe soud jako nezávislý orgán s pravomocí přezkoumat rozhodnutí správního orgánu, přesněji řečeno správní žaloby fyzických a právnických osob, které se domáhají ochrany před nezákonným rozhodnutím nebo postupem orgánů veřejné moci. V prvním stupni rozhoduje o žalobách příslušný krajský soud, Nejvyšší správní soud pak v stupni druhém. V České republice se správní soudnictví řídí soudním řádem správním – zákon č. 150/2002 Sb., který upravuje řízení před správními soudy a správním řádem – zákon č. 500/2004 Sb. upravující správní řízení před správními orgány. Svoji roli zde hraje také ústavní soudnictví v případech, kdy je podána ústavní stížnost, tvrdí-li účastník, že takovým rozhodnutím bylo porušeno jeho ústavně zaručené základní právo nebo svoboda.

V analytické části se zaměřím na jednotlivé správní akty a právní úpravu správního řízení, tj. způsob rozhodování ve správním soudnictví, právní vlastnosti tohoto rozhodování, na samotná soudní rozhodnutí a vypracování frekvenční analýzy, tzn. na počet řešených

případů v jednotlivých letech. Uvedu vyhodnocení ústavních stížností proti rozhodnutím NSS a také v tomto smyslu popíšu některé případy z praxe.

Závěrem zhodnotím činnost správního soudnictví, kde se pokusím ukázat celkový obraz, jak je naplňována ona soudní kontrola v našich podmínkách. K dlouho očekávané reformě správního soudnictví došlo v roce 2002, ale i tato instituce se nadále vyvíjí. Zůstává otázkou, kterým směrem se vydá a zda nebude opakovat chyby z historie. Současnou Českou republiku chápeme jako stát právní, v němž je dominantní úcta k právům a kde se ten, jehož právo bylo dotčeno, může rychlým způsobem domoci u soudu nápravy. V neposlední řadě je požadavek na změnu stávajícího stavu významný i v souvislosti s členstvím Evropské unie.

1 KONTROLA VEŘEJNÉ SPRÁVY

Dělbá moci ve státě je založena na vzájemné kontrole. Moc v našem státě je rozdělena na moc zákonodárnou - prováděnou Parlamentem, výkonnou – prováděnou Prezidentem, vládou a správními úřady a moc soudní prováděnou samotnými soudy. Tyto zaručují zabránění soustředění přímé moci do jednoho orgánu či jednoho systému.

Demokraticky fungující státy mají své prostředky a mechanismy, jak zajišťovat kontrolu veřejné správy. Základními subjekty veřejné správy jsou stát a veřejnoprávní korporace, které ve veřejné správě vystupují jako představitelé a nositelé veřejné moci ve státě. Stát a zpravidla i veřejnoprávní korporace realizují svoje postavení ve veřejné správě navenek prostřednictvím svých orgánů, tzv. správních orgánů. [7]

Obecně lze kontrolu vymezit jako činnost spočívající v zjišťování skutečného stavu a v jeho hodnocení na základě porovnání se zamýšleným stavem. Z hlediska časového se provádí kontrola předběžná, průběžná a následná. Subjektem kontroly jsou jednak vykonavatelé veřejné správy (např. ministerstva, územní správní úřady) nebo státní orgány stojící mimo hranice veřejné správy (např. soudy, Nejvyšší kontrolní úřad). Objektem kontroly mohou být sami vykonavatelé veřejné správy, tj. správní úřady, orgány územní a zájmové samosprávy, právnické a fyzické osoby, nebo subjekty stojící mimo veřejnou správu. [4]

Další členění kontroly může být dle hlediska obecnosti, komplexnosti, zaměření, metod či z hlediska systému veřejné správy, kterému se budu věnovat v této kapitole.

Kontrola je obecně jednou z nejdůležitějších a zároveň nejvíce podceňovaných oblastí veřejné správy. Význam kontroly je spatřován v celkovém zvýšení účinnosti veřejné správy. Jednotlivé kontrolní procesy mají své specifické funkce a rysy, zároveň však jsou mezi nimi důležité souvislosti. Kontrola ve veřejné správě má dvě formy: *správní (vnitřní) kontrolu a vnější kontrolu*. Prioritou této práce je zaměřit se na kontrolu soudní, spadající do vnějšího kontrolního mechanismu. Tato kontrola má vysokou míru vynutitelnosti a závaznosti. Provádí se především v rámci ústavního a správního soudnictví, ale také v obecném soudnictví, ve vztahu ke kontrole hospodaření s majetkem v souvislosti s právem civilním, trestním, pracovněprávním a obchodněprávním.

1.1 Správní kontrola

Jedná se o kontrolu ve veřejné správě – je vykonávána veřejnou správou vůči podřízeným nebo nepodřízeným subjektům (služební dohled, správní dozor).

V rámci této kontroly lze lišit:

- kontrolu zaměřenou na činnost správních orgánů ve vztazích hierarchické nadřízenosti a podřízenosti včetně kontroly prováděné uvnitř jednotlivých orgánů veřejné správy,
- kontrolu zaměřenou na plnění povinností subjektu správního práva a stojícími mimo příslušné hierarchické vztahy veřejné správy [7]

1.2 Vnější kontrola

Jedná se o vnější kontrolu veřejné správy – prostřednictvím subjektů stojících mimo veřejnou správu.

S přihlédnutím ke konkrétním subjektům kontroly veřejné správy a k jejich postavení pak lze lišit v daném systému:

- kontrolu vykonávanou zákonodárny, resp. zastupitelskými orgány,
- kontrolu vykonávanou soudy,
- kontrolu vykonávanou Nejvyšším kontrolním úřadem,
- kontrolu vykonávanou správními orgány,
- kontrolu vykonávanou na základě podnětů, stížností a peticí občanů,
- kontrolu vykonávanou ve spojení s institutem tzv. Veřejného ochránce práv [7]

1.2.1 Kontrola vykonávaná zákonodárny, resp. zastupitelskými orgány

Zákonodárny orgán je oprávněn kontrolovat veřejnou správu. Konkrétně mu přísluší kontrola činnosti vlády a jejích členů a jimi řízená ministerstva. Dále také vykonává dozor nad výkonem samostatné a přenesené působnosti obcí a krajů, čili nad souladem právních předpisů obcí a krajů se zákonem.

Zastupitelskými orgány se rozumí orgány obecních a krajských zastupitelstev dohlížející nad orgány ve své kompetenci. Tato kontrola se výlučně vztahuje k činnosti orgánů obcí a orgánů krajů při výkonu tzv. samostatné působnosti.

1.2.2 Kontrola vykonávaná soudy

Každý má právo domáhat se svých práv stanoveným postupem a soudy musí právní ochranu poskytnout. Soudní kontrolu veřejné správy v naší republice zabezpečuje správní soudnictví a ústavní soudnictví. Ve sféře veřejné správy dochází k soudní kontrole zákonnosti normativních správních aktů a individuálních správních aktů – v tomto případě se postupuje od roku 2002 dle soudního řádu správního.

Více se na tuto problematiku zaměřím v následujících kapitolách, stejně tak na systém soudů a vztah soudnictví k veřejné správě.

1.2.3 Kontrola vykonávaná Nejvyšším kontrolním úřadem

Nejvyšší kontrolní úřad je zřízen jako nezávislý orgán ústavním zákonem č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu.

Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu výslovně předpokládá, že Úřad vykonává kontrolu:

- hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky vybíranými na základě zákona ve prospěch právnických osob s výjimkou prostředků vybíraných obcemi nebo kraji v jejich samostatné působnosti,
- státního závěrečného účtu České republiky,
- plnění státního rozpočtu České republiky,
- hospodaření s prostředky, poskytnutými České republice ze zahraničí, a s prostředky, za něž převzal stát záruky,
- vydávání a umořování státních cenných papírů,
- zadávání státních zakázek. [7]

Kontrola prováděná Nejvyšším kontrolním úřadem se zaměřuje na několik aspektů: zda jsou kontrolované činnosti v souladu s právními předpisy, přesněji na jejich věcnou a formální správnost. Dále pak účelnost a hospodárnost kontrolovaných činností. Na závěr se vypracovává podrobná zpráva. Prioritním úkolem je kontrola hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu včetně státního závěrečného účtu. Poslanecká sněmovna nebo Senát může Nejvyšší kontrolní úřad požádat o stanoviska k návrhům právních předpisů, které se týkají hospodaření s rozpočtem, účetnictví, státní statistiky nebo výkon kontrolní, dozorové a inspekční činnosti.

1.2.4 Kontrola vykonávaná správními orgány

Tato kontrola se řídí zákonem č. 552/1991 Sb., o státní kontrole. Kontrola je vykonávána ministerstvy, ostatními ústředními orgány státní správy a místními orgány státní správy. Další orgány státní správy, které provádějí specializovanou kontrolu, odborný dozor či inspekci.

Ministerstva a ústřední správní úřady vykonávají kontrolu v rozsahu své působnosti danou zvláštními předpisy, a kontrolu spadající do náplně práce svého úřadu. Zde se řadí i kontrola orgánů krajů a obcí z hlediska výkonu přenesené působnosti.

Další kontrolní orgány vykonávající státní kontrolu jsou upravovány speciálními právními předpisy. Zákon o státní kontrole upravuje základní pravidla kontrolní činnosti v kontrolním řádě.

1.2.5 Kontrola vykonávaná na základě podání občanů

Občan má právo usilovat prostřednictvím stížností, oznámení a podnětů o odstranění zjištěných nedostatků v nejrůznějších oblastech života společnosti. [7] Tyto podněty směřují ke všem státním orgánům a organizacím, z pochopitelných důvodů k nadřízeným orgánům.

Stížnost můžeme vysvětlit jako podání, které se bezprostředně týká zájmu stěžovatele. Ostatní stížnosti lze charakterizovat jako oznámení. Podnětem se pak rozumí podání, která sledují širší společenský prospěch. Stížnost podáváme ústně nebo písemně. Pokud nelze ústní stížnost vyřídit hned, provádí se zápis. Stížnosti by měly být řádně prošetřeny

s dodržáním stanovených lhůt dle stupně obtížnosti. Po řádném prošetření se zavádějí potřebná opatření a stěžovatel je o tom řádně informován.

Kolektivní stížnosti se nazývají petice. Tuto problematiku upravuje zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním, stejně tak je toto právo zakotveno v Listině základních práv a svobod v čl. 18. Důsledně vychází z ústavního zakotvení petičního práva občanů a konkretizuje toto právo tak, že každý občan sám, nebo společně s jinými, se může se svými návrhy a stížnostmi (ve formě petice) obracet na státní orgány ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu, které patří do působnosti těchto orgánů. [7]

1.2.6 Kontrola vykonávaná ve spojení s institutem Veřejného ochránce práv

Institucí, která se také řadí ke kontrolním a rozšířila se zejména v 60. a 70. letech, je ombudsman – veřejný ochránce práv. Jeho instituce je upravena zákonem č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv. Vystupuje jako nezávislá a nestranná osoba pověřená parlamentem. Jeho úkolem je přешetřovat stížnosti občanů proti nezákonnému či nespravedlivému jednání či nejednání veřejné správy, ale také jedná z vlastní iniciativy. Má pravomoc vyšetřovat, doporučovat nápravná opatření a vydávat zprávy. Jeho doporučení parlamentu však nejsou závazná. Na rozdíl od uvedených forem soudní ochrany, jež jsou vynutitelná, pracuje ombudsman rychleji a bez poplatků, i když jen s iniciační pravomocí.

2 SOUDNÍ SYSTÉM V ČESKÉ REPUBLICE

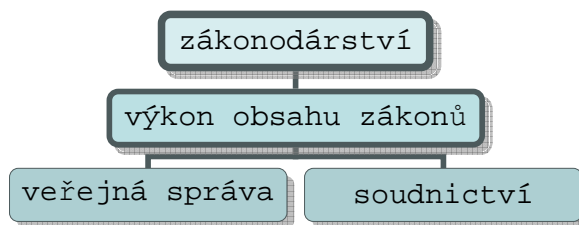
2.1 Vztah mezi veřejnou správou a soudnictvím

Veřejná správa je ústředním pojmem správního práva. Toto právo se oddělilo od práva ústavního. Rozdíl mezi ústavním právem a správním právem jsem zpravidla spatřoval v tom, že správní právo podrobněji upravuje funkce veřejných korporací a ve vztahu k právům občanským akceptuje správní právo hlediska pravomoci vlády a správy, kdežto ústavní právo klade důraz na postavení občanů. [7]

Veřejná správa spravuje veřejné záležitosti ve veřejném zájmu a realizuje tak výkonnou moc ve státě. Není mocí zákonodárnou ani soudní. Činnosti ve veřejném zájmu příslušejí státu. Teprve z vůle jeho oprávněných orgánů může dojít k delegaci části veřejné správy na jiné subjekty než je stát a to jsou jím aprobované subjekty.

Co se týká vztahu mezi veřejnou správou a soudnictvím: soudnictví právo nalézá, veřejná správa realizuje zájmy veřejné v mezích práva. V soudnictví jsou si orgány navzájem rovny a jsou na sobě nezávislé, kdežto orgány veřejné správy jsou přísně vázány nadřízeností a podřízeností, tzn. má mocensko – regulační charakter. Soustava soudů se vyjadřuje koordinací a soustava státních orgánů veřejné správy subordinací.

Obr.1. Vztah mezi veřejnou správou a soudnictvím

Zdroj: [7]

2.2 Soustava obecných soudů v České republice

Společným rysem soudní moci je její nezávislost a nestrannost na jiných subjektech. Ústava jmenuje dva typy orgánů, a to Ústavní soud dle zákona č. 1/1993 Sb., jež je v systému soudnictví orgánem výlučným a soudy obecné, které tvoří vertikální soustavu.

Dle zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, jsou zřízeny soudy:

- Nejvyšší soud (s pravomocí všeobecnou)
- vrchní soudy
- krajské soudy
- okresní soudy

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, zřizuje:

- Nejvyšší správní soud (s předurčenou rozhodovací pravomocí)

2.3 Obecné soudnictví

Obecné soudnictví provádí kontrolu veřejné správy ve vztahu kontroly hospodaření s majetkem. Jedná se např. o problematiku státních zakázek či obvinění z korupce ve veřejné správě. Toto řízení je civilním procesem, který se projednává před soudy zejména v trestních, občanskoprávních, pracovněprávních a obchodních věcech. Je jedním z nejstarších právních procesů. Jeho cílem je poskytnutí ochrany ohroženým nebo porušeným subjektivním právům a zákonem chráněným zájmům fyzických a právnických osob, které vyplývají z výše uvedených hmotně právních vztahů. Charakteristickým rysem civilního procesu je rovnoprávné postavení jeho účastníků a jejich dispoziční volnost. Je rozlišováno řízení nalézací a vykonávací, tedy exekuční, a řízení sporné a nesporné.

Okresní soudy jsou zásadně věcně příslušné pro řízení ve většině občanskoprávních i v trestních věcí v prvním stupni. Jejich místní příslušnost je stanovena různě podle typů řízení.

Krajské soudy jsou typicky soudy odvolacími, rozhodují o odvoláních proti rozsudkům okresních soudů, jako soudy druhého stupně, a to vždy konečně. Dále působí ve správním soudnictví prakticky ve většině případů přezkumu rozhodnutí ve veřejné správě.

Vrchní soud v Praze a Vrchní soud v Olomouci řeší agendu rozhodování o řádných opravných prostředcích proti rozhodnutím krajských soudů tam, kde tyto soudy rozhodují v I. stupni, např. ve věcech ochrany osobnosti nebo o nejzávažnějších trestných činech. Existence vrchních soudů je mnohými kritizována jako nadbytečná a je poukazováno na nízkou kvalitu. Tyto soudy totiž na rozdíl od Nejvyššího soudu nezveřejňují svou judikaturu.

Nejvyšší soud České republiky se sídlem v Brně je vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení s výjimkou záležitostí, o nichž rozhoduje Ústavní soud České republiky.

2.4 Správní soudnictví

Správní soudnictví je významným nástrojem pro udržování rovnováhy mezi mocí výkonnou a mocí soudní a také mezi mocí soudní a zákonodárnou. Zároveň poskytuje jisté záruky na spravedlnost a zákonnost, je nástrojem kontroly veřejné správy a jejího chování. Správní soudnictví je tedy právní institut, který podřazuje činnost závislých (správních) orgánů kontrole nezávislých (soudních) orgánů.

Podstata správního soudnictví je zakotvena v čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, kde je uvedeno: „Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak“. Rozhodnutí orgánu veřejné správy je možno definovat jako akt, kterým správní orgán zasahuje do práv a povinností občana nebo právnické osoby tak, že mu tato práva a povinnosti dává, odnímá, mění nebo autoritativně stvrzuje. Podstatné však je, zda správní orgán takovým aktem autoritativním a právní moci schopným způsobem zasáhl do právní sféry fyzické nebo právnické osoby. Vždy je rozhodující věcný obsah aktu a nikoli jeho formální označení. Druhým požadavkem na rozhodnutí je to, aby šlo o akt právní moci schopný, tzn. způsobilost aktu fakticky založit, změnit nebo zrušit právo. [5]

2.4.1 Kompetence a působnost správního soudnictví

Vychází z důsledného dodržování:

- a) Listiny základních práv a svobod, jež zaručuje každému, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, právo obrátit se na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí .
- b) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ke které Česká republika přistoupila v rámci svého členství v Radě Evropy. Říká, že má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným tribunálem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. [3]

Dále vychází z rozsahu věcné působnosti a rozhodují:

- 1) o žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy orgánem moci výkonné, orgánem územního samosprávného celku, jakož i fyzickými a právnickými osobami nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy;
- 2) o ochraně proti nečinnosti správního orgánu;
- 3) o ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu;
- 4) v kompetenčních žalobách;
- 5) ve věcech volebních;
- 6) ve věcech politických stran [3]

2.4.2 Krajské soudy - senáty

Z hlediska organizačního je těžiště správního soudnictví u Krajských soudů a v druhé instanci pak u Nejvyššího správního soudu.

Jak podrobně popisují v kapitole o reformě českého správního soudnictví, dřívější úprava spíše počítala s tzv. funkční variantou, která vycházela z pojetí, kdy rozhodnutí orgánů veřejné správy přezkoumávaly tzv. obecné soudy. Ústava zaručuje zřízení Nejvyššího správního soudu, a tím je položen základ tzv. organizační varianty správního soudnictví. Z tohoto hlediska se v zákoně počítá s tím, že zásadně ve správním soudnictví rozhodují krajské soudy, a to prostřednictvím tzv. specializovaných senátů složených z předsedy a dvou soudců.

Krajské soudy rozhodují ve věcech důchodového pojištění, úrazového pojištění, důchodového zabezpečení, nemocenského pojištění, uchazečů o zaměstnání a jejich podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci podle předpisů o zaměstnanosti, sociální péče, pomoci v hmotné nouzi a státní sociální podpory, ve věcech přestupků, mezinárodní ochrany, jakož i v dalších věcech, v nichž tak stanoví zvláštní zákon, rozhoduje specializovaný samosoudce. Stanoví-li tak tento zákon, rozhoduje a činí jednotlivé úkony předseda senátu. Práva a povinnosti předsedy senátu má i specializovaný samosoudce. [12]

2.4.3 Nejvyšší správní soud

Nejvyšší správní soud vznikl v České republice 1. ledna 2003 účinností zákona č. 150/2002 Sb., sídlí v Brně. Zároveň je uveden v Ústavě čl. 91 jako článek soustavy soudů v ČR. Je vrcholným soudním orgánem správního soudnictví.

Nejvyšší správní soud se řídí předpisy upravujícími organizaci, pravomoci a řízení před NSS. Nejvyšší správní soud je členem Asociace státních rad a nejvyšších správních soudů Evropské unie a pozorovatelem při Mezinárodní asociaci nejvyšších správních soudů. [15]

Úkolem NSS je:

- 1) Poskytovat ochranu veřejným subjektivním právům fyzických a právnických osob a dbát o zákonnost a jednotu rozhodování krajských soudů a správních orgánů. Rozhoduje o mimořádných opravných prostředcích - kasačních stížnostech směřujících proti pravomocným rozhodnutím krajských soudů ve správním soudnictví, nebo o obnově řízení, jimiž se stěžovatelé domáhají zrušení napadených rozhodnutí.

- 2) Tato ochrana je nově doplněna o ochranu před nečinností a nezákonnými zásahy správního orgánu.
- 3) Dále rozhoduje ve věcech volebních, ve věcech rozpuštění politických stran a politických hnutí, pozastavení nebo znovuoobnovení jejich činnosti a o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části pro rozpor se zákonem.
- 4) Do pravomoci Nejvyššího správního soudu patří rovněž rozhodování některých kladných nebo záporných kompetenčních sporů mezi orgány veřejné správy. V tomto případě se řeší věcná, místní nebo funkční příslušnost. Kompetenční konflikty se řeší zvláštní procedurou, typicky se věc předloží nejbližšímu společnému nadřízenému orgánu veřejné moci nebo o ní rozhodne soud.
- 5) Ústava v čl. 87 také říká, že zákon může stanovit, že namísto Ústavního soudu rozhoduje NSS:
 - a) o zrušení právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu se zákonem,
 - b) spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, nepřísluší-li podle zákona jinému orgánu. [15]

Nejvyšší správní soud také volí cestu mimoprocesní. Kolegium či pléna NSS vydávají stanoviska, jež mají zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování soudů ve správním soudnictví. K zajištění jednoty rozhodovací činnosti Nejvyššího správního soudu pak může rozšířený senát tohoto soudu přijímat zásadní usnesení. Rozhodují zde senáty a kolegia.

Nejvyšší správní soud vydává Sbíрку rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, ve které se uveřejňují zejména vybraná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a krajských soudů vydaná ve správním soudnictví a stanoviska a zásadní usnesení Nejvyššího správního soudu. Rozhodnutí jsou v anonymizované podobě zveřejňována. Důvodem je snaha o zlepšení veřejné kontroly výkonu soudnictví.

Organizační členění NSS:➤ ***Předseda soudu***

Jmenuje a odvolává z řad soudců tohoto soudu prezident republiky. Předseda Nejvyššího správního soudu vykonává kromě rozhodovací činnosti také státní správu Nejvyššího správního soudu v rozsahu stanoveném zákonem 150/2002 Sb.

Předseda soudu má v kompetenci rozsáhlou činnost:

- *organizaci soudnictví* - vydává rozvrh práce a činí operativní řešení, jmenuje předsedy senátů a jmenuje a odvolává předsedy kolegií, navrhuje plénu počet kolegií soudu, jmenuje a odvolává asistenty soudců a pečuje o zvyšování jejich odborné úrovně, zprošťuje soudce soudu a asistenty soudců povinnosti zachovávat mlčenlivost o věcech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem své funkce, vydává jednací řád, vydává organizační řád, kancelářský řád a jiné vnitřní předpisy, určuje jiného soudce nebo jiný senát na místo soudce vyloučeného z projednávání a rozhodnutí věci z důvodu podjatosti, předkládá k projednání a rozhodnutí věc z důvodu podjatosti soudce jinému senátu, má-li za to, že důvod podjatosti není dán, nebo týká-li se věc jeho samotného, žádá o svolání Soudcovské rady, účastní se jejích zasedání, předkládá jí návrhy a vyjadřuje se k projednávaným otázkám. [15]
- *Judikatorní pravomoci* - navrhuje plénu zaujetí stanoviska za účelem sjednocení rozhodování soudů, svolává plénum, určuje program a řídí jeho zasedání, řídí vydávání Sbírek rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, uveřejňuje stanoviska a zásadní usnesení ve Sbírce rozhodnutí; zasílá zásadní usnesení příslušným orgánům. [15]
- *Státní správa soudu* - ústředním orgánem státní správy Nejvyššího správního soudu je Ministerstvo Spravedlnosti, tuto státní správu vykonává ministerstvo po stránce organizační prostřednictvím předsedy Nejvyššího správního soudu, pověřuje jednotlivými úkony státní správy s jejich souhlasem předsedy senátů a ostatní soudce soudu, vykonává státní správu zvláštního senátu podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, vydává vnitřní předpisy a zavádí a udržuje vnitřní kontrolní systém, vnitřními předpisy nebo individuálními opatřeními si vyhrazuje rozhodnutí nebo provedení právního úkonu v závažných

věcech státní správy soudu; zajišťuje personální otázky týkající se soudců, asistentů, ředitele soudních kanceláří, ředitele správy soudu, vedoucího kanceláře předsedy soudu, bezpečnostního ředitele a vedoucího personálního oddělení, uděluje souhlasy s přidělením, dočasným přidělením a přeložením soudce, vykonává úkony kárného žalobce. [15]

- *Plnění povinností vyplývajících ze zvláštních zákonů* - zajišťuje poskytování informací soudem podle zák. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, plní funkci kárného žalobce podle zákona o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, vykonává státní správu zvláštního senátu podle zákona o rozhodování některých kompetenčních sporů [15]

➤ *Místopředseda soudu*

Jmenuje a odvolává z řad soudců tohoto soudu prezident republiky. Stejně tak místopředseda Nejvyššího správního soudu vykonává kromě rozhodovací činnosti také státní správu Nejvyššího správního soudu v rozsahu stanoveném tímto zákonem. Po dobu nepřítomnosti zastupuje předsedu soudu.

➤ *Další soudci*

Vykonávají rozhodovací činnost. Soudci Nejvyššího správního soudu se zařazují rozvrhem práce do kolegií podle hlavních úseků své činnosti.

➤ *Asistenti soudce*

Předseda NSS jmenuje každému soudci alespoň jednoho asistenta. Tento asistent soudce je jmenován a dále se jeho pracovní poměr řídí zákoníkem práce. Funkce asistenta zaniká společně se zánikem funkce příslušného soudce. Asistent má vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice.

➤ *Senát*

Nejvyšší správní soud rozhoduje v senátech nebo rozšířených senátech. Pokud dospěje senát při svém rozhodování k odlišnému právnímu názoru již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, postoupí věc k rozšířenému senátu. Předsedové senátu kromě rozhodovací činnosti též organizují a řídí činnost senátů.

Senát se skládá z:

- předsedy a šesti soudců ve věcech volebních, ve věcech politických stran a politických hnutí a v řízení o kompetenčních žalobách
- předsedy a čtyř soudců, rozhoduje-li o kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany
- předsedy a dvou soudců v ostatních případech

Rozšířený senát se skládá z:

- předsedy a šesti soudců, rozhoduje-li o věci postoupené mu senátem složeným z předsedy a dvou soudců v ostatních případech
- předsedy a osmi soudců v ostatních případech

➤ **Plénum**

Skládá se ze všech soudců Nejvyššího správního soudu. Plénum se může platně usnášet za přítomnosti nejméně dvou třetin svých členů. K přijetí usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných členů; k zaujetí stanoviska, k rozhodnutí o počtu kolegií je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů. Předseda Nejvyššího správního soudu svolává plénum, určuje jeho program a řídí zasedání, dále je povinen do jednoho měsíce svolat plénum, pokud o to požádá nejméně třetina všech soudců Nejvyššího správního soudu. Program pléna se určuje podle návrhu toho, kdo o svolání pléna požádal. Zasedání jsou neveřejná. Ministr spravedlnosti a předseda Nejvyššího soudu mají právo zúčastnit se zasedání. Je možné přizvat také další osoby.

Předseda Nejvyššího správního soudu vydává po projednání v plénu jednacích řád NSS. Je v něm upraven zejména podrobněji postup při výkonu soudnictví, při jednání kolegií a pléna, při vytváření senátů a rozšířených senátů, při tvorbě rozvrhu práce, při prověrkách rozhodovací činnosti soudců Nejvyššího správního soudu, při sledování a vyhodnocování pravomocných rozhodnutí soudů, při přijímání zásadních usnesení, při zaujímání stanovisek, při vydávání Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a vnitřní organizaci Nejvyššího správního soudu.

➤ *Kolegia*

O počtu kolegií rozhoduje plénum na návrh předsedy Nejvyššího správního soudu. Na základě usnesení pléna má současný NSS kolegia dvě, a sice finančně - správní kolegium a sociálně - správní kolegium. Předsedové kolegií kromě rozhodovací činnosti též organizují a řídí činnost kolegií.

➤ *Soudcovská rada Nejvyššího správního soudu*

Tato rada se skládá z pěti členů, je poradním orgánem předsedy Nejvyššího správního soudu, přičemž funkce člena soudcovské rady je neslučitelná s funkcí předsedy, místopředsedy a předsedy kolegia Nejvyššího správního soudu.

Soudcovská rada se vyjadřuje ke kandidátům na jmenování do funkce předsedy kolegia a předsedy senátu NSS, vyjadřuje se k soudcům, kteří mají být přiděleni nebo přeloženi k výkonu funkce u NSS nebo kteří mají být přeloženi od Nejvyššího správního soudu k jinému soudu, dále se podílí na návrzích rozvrhu práce NSS, vyjadřuje se k zásadním otázkám státní správy Nejvyššího správního soudu, může požádat předsedu Nejvyššího správního soudu o svolání pléna a navrhnout mu program zasedání pléna.

2.4.4 Historie českého správního soudnictví

V dobách Rakouského císařství byly Ústavní základy správního soudnictví zakotveny v Prosinčové ústavě roku 1867 a jediným správním soudem byl Správní soudní dvůr ve Vídni. Správní soudnictví tedy bylo koncipováno jako koncentrované a specializované. V uherské části monarchie vznikly správní soudy později. Vycházeli z moderních základů, kdy z pravomoci správního soudu byly vyloučeny záležitosti práva soukromého. První jednání proběhlo v červenci 1876 pod předsednictvím prvního prezidenta soudu barona Stählina. Autorem zákona byl vysoký úředník ministerstva „kultu a vyučování“ Karl von Lemayer. Jeho dílo je doposud považováno za vynikající z toho důvodu, že zákon hovořil jasně a výstižně. Na rozdíl od dnešních zákonodárců byla koncepce promyšlená a dávala prostor soudcům, kteří byli považováni za vynikající a vzdělané právníky. Z této koncepce se vychází i v navazujících letech, což svědčí o její kvalitě.

V roce 1918 Československá republika přijala jako jeden ze svých prvních zákonů, známý jako říjnový zákon, o nejvyšším správním soudě. Platil až do roku 1952. Prvním

prezidentem soudu (předsedou) se stal významný český politik Ferdinand Pantíček a po něm velmi diskutovaný Emil Hácha. Často se zdůrazňuje, že předlohou československému správnímu soudnictví byl rakouský vzor. Ústava z roku 1920 ale počítala se severoněmeckým (pruským) vzorem, tzn. že v nejvyšších instancích měl rozhodovat Nejvyšší správní soud /pouze o otázkách zákonnosti/ a v nižších instancích měly ve věcech práv a povinností v oborech veřejné správy rozhodovat zvláštní správní senáty zřízené v okresech a župách. Skládat se měly z profesionálního úředníka a z občanských přísedících, volených okresními výbory. K tomuto rozdělení však nedošlo, Nejvyšší správní soud byl neúměrně zatížen, řízení trvala i několik let.

Za období protektorátu se řešily spory zejména týkající se protizidovských zákonů a podařilo se dořešit většinu případů z předválečných let. V roce 1949 se sídlo soudu stěhuje do Bratislavy, po sloučení se slovenským Správním soudem, jeho činnost byla fakticky ukončena. Po únorovém převratu z roku 1948 vyplývalo, že nezávislá soudní kontrola veřejné správy a poskytování ochrany veřejným subjektivním právům občanů je zjevně nežádoucí v novém režimu. Nově upravené pasáže v Ústavě z roku 1952 vypouštějí ustanovení o správním soudu a dochází k jeho formálnímu zrušení k 1. lednu 1953. Stížnosti, o nichž Nejvyšší správní soud do svého zániku nerozhodl, zůstaly navždy nerozhodnuty.

Nastává zlomový rok 1989, kdy byl znovu položen ústavní základ článkem 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod občana, tzn. že byl-li na svých právech občan zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit s přezkoumáním na soud, který také může přezkoumávat rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny. V letech 1992 – 2002 se dělo dle občanského soudního řádu a činnost vykonávaly krajské soudy a nejvyšší soudy republik, od roku 1993 Vrchní soudy v Praze a od roku 1996 také v Olomouci. Právně byl po vzniku samostatné České republiky v roce 1993 obnoven také Nejvyšší správní soud, ale k jeho skutečnému zřízení i po snahách nedošlo. Nejvyšší správní soud se sídlem v Brně vznikl v novodobé České republice až 1. ledna 2003 účinností zákona č. 150/2002 Sb. o soudním řádu správním.

Soud začínal pouze se 13-ti soudci a dalšími 14-ti pracovníky. Přesto šel rozvoj rychle dopředu a počet celkových pracovníků se do konce roku navýšil na 88 zaměstnanců /z toho 22 soudců/. V současné době zde pracuje 28 soudců.

2.4.5 Reforma českého správního soudnictví

České správní soudnictví se zásadním způsobem změnilo přijetím zákona č. 150/2002 Sb. soudní řád správní. Došlo k zásadní systémové změně, která byla však nutná vzhledem k rozhodnutím Ústavního soudu (Nálezy č.1/1997 Sb., č.2/2000 Sb., č.52/2001 Sb., č.276/2001 Sb.). [15]

Byly mnohé úvahy a několik variant, jak celý systém správního soudnictví uspořádat. Podle první varianty mělo být správní soudnictví vykonáváno v působnosti obecných soudů v čele s Nejvyšším soudem za předpokladu jednoinstančního řízení (s výjimkou u věcí důchodového zabezpečení a důchodového pojištění) a s možností podání jen jednoho mimořádného opravného prostředku v podobě kasační stížnosti k Nejvyššímu soudu. Další pravomoci by byly totožné s dnešním Nejvyšším správním soudem.

Varianta druhá počítala také s obecnými soudy jako základní jednotkou správního soudnictví, avšak na vrcholu s Nejvyšším správním soudem. Ten by byl příslušný k rozhodování o kasačních stížnostech a dále obdobně jako Nejvyšší soud v první variantě. Navrhovatelé se zabývali otázkou, zda na Nejvyšší správní soud přenést působnost rozhodovat spory o pravomoc mezi soudy a orgány státní správy (v první variantě Nejvyšší soud) nebo zda zřídit zvláštní senát složený ze soudců Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu. Dalším problémem mohla být působnost Nejvyššího správního soudu a působnost Ústavního soudu. Mohlo by docházet ke kompetenčním sporům mezi Ústavním soudem a Nejvyšším správním soudem a k rozdílné judikatuře, neboť stejný právní předpis by byl posuzován Ústavním soudem z hlediska ústavnosti a Nejvyšším správním soudem z hlediska zákonnosti.

Varianta třetí předpokládala zřízení soustavy správních soudů na úrovni kraje v čele s Nejvyšším správním soudem. I před správními soudy se předpokládá jednoinstanční řízení, proti jejich rozhodnutí by bylo možno podat kasační stížnost k Nejvyššímu soudu.

Správní soudy a Nejvyšší správní soud by rozhodovaly v senátech, ve vymezených případech by rozhodovali samosoudci.

Výhodou těchto koncepcí obsahujících obecní soudy je jistě menší finanční náročnost, nevýhodou naopak nedostatečná připravenost obecných soudů na výkon správního soudnictví. Vytvoření samostatné soustavy správních soudů by bylo jistě nejlepší řešení, ale také nejnáročnější. Problémem také byla personální stránka, kdy naše správní soudnictví nemělo dostatek kvalifikovaných soudců a jejich asistentů.

Dle slov JUDr. Michala Mazance, místopředsedy NSS, však reforma správního soudnictví z roku 2002, tak dlouho prosazovaná, zůstala v některých směrech jen na půli cesty.

„Je otázkou, jakým směrem se vydáme. V dobách minulého režimu byly soudy veřejného práva likvidovány, či v lepším případě zaměřeny na ochranu veřejného zájmu, nikoli na ochranu individuálních práv. V nynější době je náš právní systém mnohdy nepřehledný a jdoucí do nejmenších detailů.“ [15] Přesto většina odborníků považuje činnost Nejvyššího správního soudu za velmi přínosnou. Rozhodnutí vydávající Nejvyšším správním soudem, jsou řádně zdůvodněna a často odkazují na "zdravý rozum" při výkladu práva. Také v kontextu s evropským právem má NSS významné postavení. Slouží jako nástroj sjednocovací rozhodovací činnosti správních soudů a také výrazně ovlivňuje celou oblast správního práva i primární výkon veřejné správy ve vztahu k jednotlivci.

Dalším možným krokem by mohlo být doplnění soustavy soudů o instituce obdobné nezávislým správním senátům, jimiž se dnes soustavy veřejnoprávního soudnictví posilují v kontinentální Evropě, anebo převzetím dobrých tradic orgánů typu anglických a amerických „boards“.

2.5 Ústavní soudnictví

Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti, jehož postavení a kompetence jsou zakotveny přímo v čl. 83 Ústavy České republiky. Ústavní soud je specializovaný nezávislý státní orgán, není součástí soustavy obecných soudů a vychází ze zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Sídlem Ústavního soudu České republiky je Brno.

Jeho úkolem je zejména chránit práva vyplývající z Ústavy, Listiny základních práv a svobod a dalších ústavních zákonů České republiky. Do režimu ústavního soudnictví dále

spadá kontrola zákonnosti normativních správních aktů, v jejímž smyslu může ústavní soud rozhodovat o souladu normativních správních aktů příslušných správních orgánů s ústavou, ústavními a jinými zákony nebo ratifikovanými a vyhlášenými mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána.

Při přezkoumání rozhodnutí správních orgánů soudem je třeba počítat i s možností ústavně soudního přezkoumání pravomocných rozhodnutí správních orgánů jako orgánů veřejné moci. V režimu ústavního soudnictví je možné podat ústavní stížnost tehdy, tvrdí-li účastník, že takovým rozhodnutím bylo porušeno jeho ústavně zaručené základní právo nebo svoboda. Účastníkem řízení je vedle původního účastníka jako stěžovatele dále správní orgán, proti jehož rozhodnutí ústavní stížnost směřuje. Oba účastníci musí být zastoupeni advokátem. Podat ústavní stížnost je oprávněna fyzická nebo právnická osoba, zastupitelstvo obce nebo vyššího územního samosprávného celku. [4]

Ústavní stížnost lze podat do 60 dnů ode dne doručení rozhodnutí o posledním opravném prostředku. Ústavní soud o ústavní stížnosti rozhoduje tzv. nálezem, a pokud vyhoví ústavní stížnosti účastníka řízení, potom zruší rozhodnutí správního orgánu. Rozhodnutí Ústavního soudu má povahu konečného rozhodnutí, a proti němu jako takovému již nepřichází v úvahu podání dalšího opravného prostředku.

2.5.1 Kontrola prováděná Ústavním soudem

- 1) Kontrolu veřejné správy neprovádějí výhradně správní soudy. Z širokých pravomocí Ústavního soudu, který ovšem nenalézá jen o ústavnosti, ale také o zákonnosti aktu, je třeba počítat také rozhodování o zrušení právních předpisů pro jejich rozpor se zákonem či ústavou, tedy přezkoumávání normativních aktů veřejné správy („nařízení“ tedy vládních nařízení, vyhlášek ministerstev nebo jiných správních úřadů, ale i aktů vydávaných orgány územní samosprávy v oboru jejich samostatné působnosti). [5]
- 2) Druhou velkou skupinu tvoří rozhodování o ústavních stížnostech proti rozhodnutím, opatřením nebo jiným zásahům orgánů veřejné moci, resp. správních úřadů, pokud takovým rozhodnutím bylo zasaženo do ústavně zaručených

základních práv a svobod. Ústavní soud již judikoval, že předpokladem úspěchu takové stížnosti je to, že stěžovatel se marně dovolával ochrany u správného soudu. [5]

- 3) Třetím případem je rozhodování Ústavního soudu o ústavní stížnosti orgánu územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu (tedy ochrana Ústavou zaručeného práva na samosprávu). [5]
- 4) Konečně zde také patří rozhodování kompetenčních sporů mezi státními orgány a orgány územní samosprávy. Výjimkou je rozhodnutí kompetenčních sporů mezi orgány státní správy a soudy (§8a o. s. ř.). Tyto spory řeší vrchní soudy. [5]
- 5) Dalším okruhem soudních kontrol veřejné správy jsou právní otázky, které souvisejí se členstvím v některých komorách (Česká advokátní komora, Komora komerčních právníků české republiky, Česká lékařská komora, Česká stomatologická komora a Česká lékárnická komora, Komora veterinárních lékařů České republiky, Komora daňových poradců, Komora auditorů, Komora patentových zástupců, Česká komora architektů a Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě). Jedná se o případy: nečinnost komory při zápisu žadatele o členství; odmítnutí zapsání žadatele do seznamu členů komory a disciplinární vyloučení z komory.

3 ŘÍZENÍ VE SPRÁVNÍM SOUDNICTVÍ

Soudní rozhodování obecně spočívá v tom, že soud rozhoduje sporné otázky, aniž by byl sám na výsledku rozhodnutí věcně zainteresován – stojí mezi účastníky sporu, je nestranným arbitrem, rozhodčím. Na rozdíl od správního orgánu, který si v mezích právních předpisů stanoví kritéria pro rozhodování, soudce tvorbou těchto kritérií nedisponuje. [6]

Kontrola veřejné správy vykonávaná soudy je především věcí správního soudnictví, ale v určitých případech také ústavního soudnictví. Ve sféře veřejné správy dochází k soudní kontrole zákonnosti normativních správních aktů a individuálních správních aktů – v tomto případě se postupuje od roku 2002 dle soudního řádu správního. Tento zákon upravuje pravomoc a příslušnost soudů působících ve správním soudnictví a některé otázky organizace soudů a postavení soudců a samotný postup soudů a účastníků řízení.

Soudní řízení správní je druh řízení před soudem, probíhající ve správním soudnictví. I ve správním soudnictví se soud řídí zásadou dispoziční, což je procesní zásada, v souladu s níž jsou účastníci řízení oprávněni nakládat procesními prostředky poskytnutými zákonem k ochraně jejich práv (řízení) a těmito svými právy (předmětem řízení). Zejména ve správním soudnictví si žalobce – navrhovatel zakládá na právní argumentaci, nikoli na skutkové. Rozdílem od občanskoprávního řízení, jemuž se v řadě rysů podobá, není žalovaný subjekt soukromého práva, ale orgán veřejné moci, tedy nejčastěji státní nebo místní úřad. Tento zúčastněný správní orgán ztrácí své výsadní postavení, které měl ve správním řízení a získává stejné postavení jako navrhovatel – žalobce.

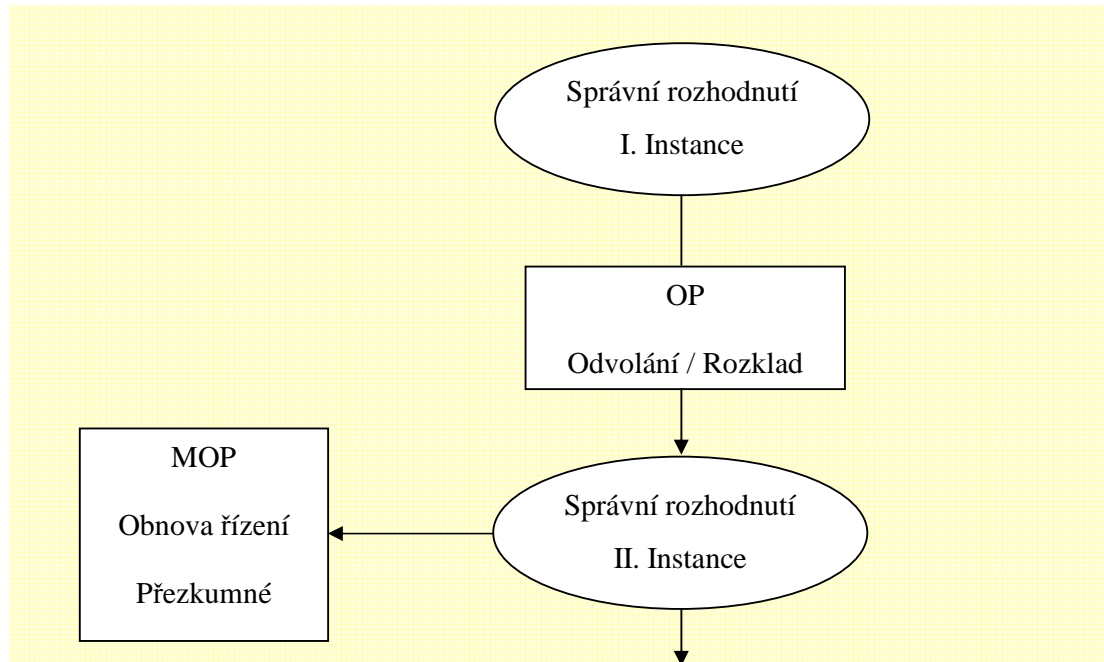
3.1 Jak probíhá soudní kontrola veřejné správy

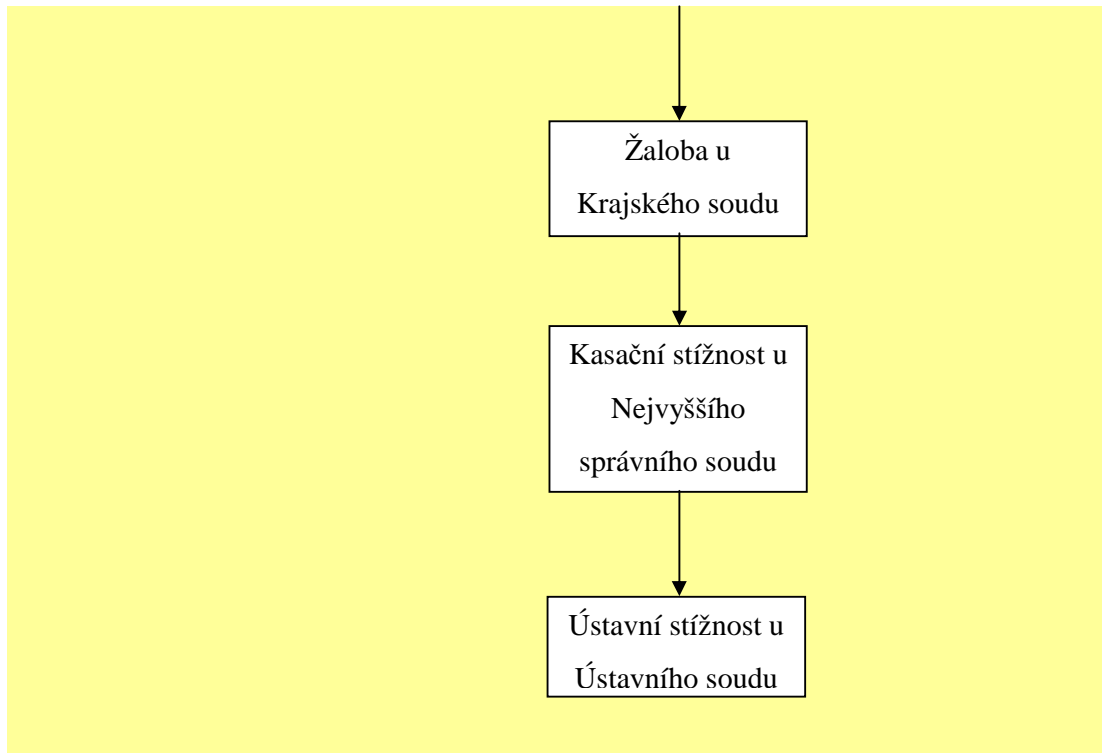
Následující graf ukazuje postupy ve správním řízení a následně soudní kontrolou veřejné správy. Nejprve se postupuje dle správního řádu, zákona č. 500/2004 Sb., který funguje na principu subsidiarity, tzn. podpůrnosti – tedy pokud zvláštní zákon nestanoví jinak, použijeme správní řád. Řízení je dvouinstanční, aby mohl každý účastník využít svého práva napadnout rozhodnutí správního orgánu řádným opravným prostředkem, dokud takové správní rozhodnutí ještě nenabylo právní moci. Zásada dvouinstančnosti spočívá také v tzv. devolutivním účinku, kdy přísluší přezkoumání rozhodnutí správním orgánem vyššího stupně. Výjimkou je případ rozkladu a jednání o něm, což vykonává ústřední orgán

státní správy, který rozkladem napadené rozhodnutí vydal. Pokud podanému odvolání plně vyhoví orgán, který rozhodnutí vydal, nazývá se takový postup autoremedura – čili dává prostor správnímu orgánu napravit své chybné rozhodnutí ve lhůtě do 30 dnů. Správní rozhodnutí II. Instance vychází z řízení, kde se posuzují vady právní i skutkové. Napadené rozhodnutí může zrušit a řízení zastavit, zrušit a věc vrátit orgánu I. Instance, rozhodnutí změnit nebo potvrdit a odvolání zamítnout.

V případě vyčerpání řádných (odvolání či rozklad) i mimořádných opravných prostředků (obnova řízení či přezkumné řízení), tedy rozhodnutí nabylo právní moci, můžeme podat žalobu ke krajskému soudu a zde se již rozhoduje dle soudního řádu správního, zákon 150/2002 Sb. Pravomocná rozhodnutí krajských soudů lze napadnout kasační stížností u Nejvyššího správního soudu, což je mimořádný opravný prostředek ve správním soudnictví. Kasační důvody mohou být, kromě vad řízení a chybného právního posouzení, i nesprávné hodnocení důkazů soudem I. stupně, nové důkazy však navrhnout není možné. Nejvyšší správní soud není oprávněn rozhodnout na základě kasační stížnosti sám, může pouze napadené rozhodnutí zrušit a vrátit k novému rozhodnutí krajskému soudu, který by se měl držet právního názoru NSS. V případě konkrétního rozhodnutí úspěšně napadeného kasační stížností jsou krajské soudy právním názorem NSS vázány a pokud dojde v budoucnu k rozhodování krajského soudu v obdobné věci, která již jednou byla NSS rozhodnuta, krajský soud bude při svém rozhodování muset brát do úvahy skutečnost, že případné rozhodnutí přijaté v rozporu s právním názorem NSS bude s nejvyšší pravděpodobností úspěšně napadeno kasační stížností. Kasační stížnost je považována jako prostředek sjednocování judikatury. V tomto řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel, který nemá sám právnícké vzdělání, zastoupen advokátem. Dalším krokem může být ústavní stížnost, pouze však v případě, že se domníváme, že byly porušeny základní práva a svobody dle Listiny. Ústavní soud nemá funkci apelační, pouze výkladovou, čili pokud se příslušný subjekt nezachová dle rozhodnutí Ústavního soudu, musí být znovu podána žaloba v režimu správního soudnictví.

Obr.2. Soudní kontrola veřejné správy

POSTUP SPRÁVNÍHO ŘÍZENÍ *dle správního řádu***SOUDNÍ KONTROLA VEŘEJNÉ SPRÁVY *dle soudního řádu správního***

Zdroj: uspořádal autor

3.2 Druhy žalob ve správním soudnictví

Správní soud žalobu projedná a pokud žalobě vyhoví, napadené rozhodnutí zruší nebo správnímu orgánu zakáže pokračovat v jednání, jež je předmětem sporu, případně mu uloží obnovit předchozí stav. Nejvyšší správní soud sám nerozhoduje místo správního úřadu, ale napadené rozhodnutí smí pouze zrušit a vrátit věc tomuto orgánu k dalšímu řízení. Správní orgán je však vázán právním názorem soudu a musí tedy fakticky jeho pokynů uposlechnout.

3.2.1 Žaloba soukromé osoby

Žaloba, na jejímž základě se řízení zahajuje, se nazývá žalobou správní. Ta zejména směřuje proti pravomocnému rozhodnutí správního úřadu. Podává ji ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen právě rozhodnutím správního orgánu. Vyskytují se ale také žaloby na ochranu proti nečinnosti správního úřadu, proti faktickému zásahu do žalobcových práv.

3.2.2 Žaloba správního orgánu

Tzv. zvláštní žalobní legitimaci k ochraně veřejného zájmu má i správní orgán. Ve věcech samosprávy má jednak správní úřad pravomoc podat žalobu proti usnesení nebo opatření orgánu územního samosprávného celku v samostatné působnosti, dále pak orgán územního samosprávného celku má oprávnění podat žalobu proti rozhodnutí o rozpuštění zastupitelstva (jedná se o konkrétní případy, kdy orgán obce v samostatné působnosti stanoví pro konkrétní případy v rámci své samosprávy určitý závazný postup). [3]

3.2.3 Věci volební

Rozhodování ve věcech volebních se týká situací, kdy správní orgán odmítl kandidátní listinu nebo přihlášku k registraci, škrtl kandidáta na kandidátní listině, registroval kandidátní listinu nebo přihlášku k registraci. Dále se lze domáhat rozhodnutí soudu o neplatnosti voleb nebo neplatnosti hlasování nebo neplatnosti volby kandidáta. Lze se též domáhat zrušení usnesení zastupitelstva nebo zrušení rozhodnutí správního orgánu, který o zániku mandátu člena zastupitelstva rozhodl. [3]

3.2.4 Žaloby politických stran

U řízení ve věcech politických stran či politických hnutí se určuje, zda návrh na registraci je bez nedostatků. Dále se zabývá rozpuštěním, pozastavením nebo znovuoobením činnosti politických stran či hnutí.

3.2.5 Kompetenční spory

Správní soudy rozhodují tzv. kladný nebo záporný kompetenční spor.

Stranami jsou:

- správní úřad a orgán územní, zájmové nebo profesní samosprávy nebo
- orgány územní, zájmové nebo profesní samosprávy navzájem nebo
- ústřední správní úřady navzájem

3.2.6 Kompetenční spory o pravomoc nebo věcnou příslušnost

Rozhodování některých kompetenčních sporů řeší zvláštní zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů.

Jeho stranami jsou:

- soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy
- soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví

O tomto kompetenčním sporu rozhoduje zvláštní senát Nejvyššího soudu, složený ze tří soudců, a Nejvyššího správního soudu, složeného taktéž ze tří soudců.

3.3 Zahájení řízení

Řízení je zahájeno dnem, kdy návrh došel soudu. Účastníky jsou navrhovatel = žalobce a odpůrce = žalovaný. Za právnickou osobu jedná oprávněná osoba. Podá-li více osob společný návrh, jedná v řízení každý sám za sebe a s účinky jen pro svou osobu. „Domáhá-li se soudní ochrany účastník, který tvrdí, že došlo správním orgánem k jeho diskriminaci z důvodu pohlaví, národního, sociálního nebo rasového původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, barvy pleti, jazyka, náboženství, víry, světového názoru, politického nebo jiného smýšlení, zdravotního postižení, věku, majetku, rodu nebo jiného postavení, anebo sexuální orientace, může být zastoupen též právnickou osobou,“ která jej chrání před takovou diskriminací. Stejně tak může být ve věci mezinárodní ochrany zastoupení právnickou osobou, vzniklou na základě zvláštního zákona. [12]

Soud je oprávněn usnesením odmítnout návrh, navrhovatele poučí o tom, že do jednoho měsíce od právní moci usnesení může podat žalobu a ke kterému věcně příslušnému soudu, jestliže:

- a) soud o téže věci již rozhodl nebo o téže věci již řízení u soudu probíhá nebo nejsou-li splněny jiné podmínky řízení a tento nedostatek je neodstranitelný nebo přes výzvu soudu nebyl odstraněn, a nelze proto v řízení pokračovat,
- b) návrh byl podán předčasně nebo opožděně,
- c) návrh byl podán osobou k tomu zjevně neoprávněnou,
- d) návrh je podle tohoto zákona nepřípustný
- e) domáhá-li se navrhovatel rozhodnutí ve sporu nebo v jiné právní věci, o které má jednat a rozhodnout soud v občanském soudním řízení, anebo domáhá-li se

návrhem přezkoumání rozhodnutí, jímž správní orgán rozhodl v mezích své zákonné pravomoci v soukromoprávní věci. [12]

3.4 Jednání

K projednání věci samé nařídí předseda senátu jednání, které je veřejné, až na výjimky z důvodu ochrany utajovaných informací, obchodního tajemství, mravnosti nebo veřejného pořádku. Jednání zahajuje a řídí předseda senátu. O námitkách proti opatření předsedy senátu při řízení jednání rozhoduje usnesením senát. Předseda senátu vede účastníky k tomu, aby se vyjádřili i o těch skutkových a právních otázkách, které podle mínění soudu jsou pro rozhodnutí určující, i když v dřívějších podáních účastníků uplatněny nebyly. Zjistí-li soud při jednání, že tu jsou důvody pro přerušování nebo zastavení řízení, popřípadě odmítnutí návrhu, rozhodne o tom usnesením. Na závěr jednání musí být uděleno účastníkům slovo ke konečným návrhům. Rozsudek musí být vyhlášen jménem republiky a veřejně. Jakmile soud vyhlásí rozsudek, je jím vázán. Soud může také rozhodnout bez jednání, pokud s tím účastníci souhlasí či tento postup navrhli. [12]

3.5 Dokazování

Soudní řád správní říká: „Soud rozhodne, které z navržených důkazů provede, a může provést i důkazy jiné. Soud je vázán rozhodnutím soudů o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal, jakož i rozhodnutím soudu o osobním stavu. O jiných otázkách si soud učiní úsudek sám.“ [12]

3.6 Rozhodnutí

Ve věci samé rozhoduje soud rozsudkem případně usnesením v případech, kdy stanoví zákon. Proti rozhodnutí soudu jsou opravné prostředky přípustné, ale pouze v případě stanovení tohoto zákona.

3.7 Rozsudek

Na rozsudku se usnáší senát nadpoloviční většinou hlasů. Musí být písemně vyhotoven a musí obsahovat označení soudu včetně jmen všech rozhodujících soudců, účastníků, jejich zástupců, projednávané věci, výrok, odůvodnění, poučení o opravném prostředku a den a místo vyhlášení. Rozsudek podepisuje předseda senátu. Soud vyhotoví rozsudek

nejpozději do jednoho měsíce od vyhlášení. Doručený rozsudek účastníkům nabyt právní moci a je závazný. Vykonatelným se stává, jakmile uplyne lhůta k plnění, kterou soud ve výroku stanovil. Případně pokud není vyslovena povinnost k plnění, nebo není stanovena lhůta k plnění, je vykonatelný jeho právní mocí.

3.8 Usnesení

Usnesení se vyhláší veřejně, pokud je učiněno při jednání. Usnesení, které není třeba doručovat a není součástí protokolu o jednání, obsahuje pouze stručné označení věci a výrok.

3.9 Uspokojení navrhovatele

Dokud soud nerozhodl, může odpůrce vydat nové rozhodnutí nebo opatření, popřípadě provést jiný úkon, jimiž navrhovatele uspokojí, nezasáhne-li tímto postupem práva nebo povinnosti třetích osob. Svůj záměr navrhovatele uspokojit sdělí správní orgán soudu a vyžádá si správní spisy, pokud je již soudu předložil. Předseda senátu stanoví lhůty, do kdy rozhodnutí vydat a oznámit je navrhovateli i soudu. Soud řízení usnesením zastaví, sdělí-li navrhovatel, že je uspokojen. Soud řízení zastaví i tehdy, nevyjádří-li se takto navrhovatel ve stanovené lhůtě, jestliže ze všech okolností případu je zřejmé, že k jeho uspokojení došlo. [12]

3.10 Výkon rozhodnutí

Při výkonu rozhodnutí soudu platí, že je-li uložena povinnost správnímu orgánu, který je:

- a) orgánem moci výkonné, je povinna ji splnit za stát jeho příslušná organizační složka,
- b) fyzickou nebo právnickou osobou, na kterou byl zákonem přenesen výkon státní správy, je povinna ji splnit tato osoba,
- c) orgánem veřejnoprávní korporace, je povinnou veřejnoprávní korporace [12]

3.11 Opravné prostředky

3.11.1 Kasační stížnost

Kasační stížností je napadeno pravomocné rozhodnutí krajských soudů, vyjma věcí volebních a ve věcech místního referenda. Pokud je kasační stížnost důvodná, NSS zruší

rozhodnutí krajského soudu a věc mu vrátí k dalšímu řízení, tzn. že krajský soud je vázán právním názorem NSS. Pokud tato kasační stížnost důvodná není, NSS ji rozsudkem zamítne.

3.11.2 Obnova řízení

Obnova řízení je přípustná ve věcech politických stran a hnutí a při ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu, např. důkazy nebo skutečnosti, které nebyly uplatněny. Rozhoduje o ní příslušný krajský soud, který vydal rozhodnutí, proti němuž směřuje návrh na obnovu.

4 ČINNOST SPRÁVNÍHO SOUDNICTVÍ

4.1 Agenda Nejvyššího správního soudu

V této části své práce bych se chtěla zaměřit na statistická čísla případů řešených NSS za poslední 4 roky, vlastně od vzniku této instituce.

Mezi největší části agendy patřila agenda azylová, náleží agenda důchodová a narůstající agenda finanční, dále minimum žalob proti nečinnosti správního orgánu a žaloby na ochranu před nezákonným zásahem:

- V roce 2005 začala platit novela zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, která měla NSS odlehčit, nastalo tak ale až na podzim 2005. Předseda Nejvyššího správního soudu JUDr. Josef Baxa to vysvětluje tím, že úbytek nejprve zaznamenaly krajské soudy a až poté NSS, což je doklad setrvačnosti „justiční mašinerie“, protože na NSS docházely kasační stížnosti ve věcech azylu ještě loni. [20]
- U důchodové agendy je zaznamenáván pokles, ke kterému dochází jednak v důsledku konstantní judikatury, ale také v důsledku nové a pro občana poměrně složité právní úpravy správního soudnictví. Také Česká správa sociálního zabezpečení se naučila respektovat právní názory soudců a aktuální už není ani původní velmi široký přezkum „důchodových“ rozhodnutí díky mnohem lepší evidenci o dobách zaměstnání jednotlivých občanů. Naprostou většinu sporů tvoří žaloby proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o zamítnutí žádosti o plný nebo částečný invalidní důchod.
- Finanční agenda naopak narůstá. „V tuto chvíli by se dalo s nadsázkou říct, že se NSS stává „finančním soudem“. Zároveň s počtem narůstá i složitost sporů. Dříve šly argumenty nejvíce do procesních postupů finančních orgánů. Nyní jde více o otázky daňového hmotného práva, obchodního a komunitárního práva, o daň z příjmu a DPH,“ uvedl předseda Nejvyššího správního soudu Josef Baxa. [20]
- Instituty, které jsou v našem právním řádu novinkou od roku 2003, jako jsou žaloby proti nečinnosti správního orgánu a žaloby na ochranu před nezákonným zásahem,

pokynem nebo donucením správního orgánu, se zatím příliš neobjevují nebo jen vzácně. Zbývající agendu tvoří záležitosti typu správních deliktů, pokut, stavebních řízení, služebních poměrů, věci v oblasti životního prostředí či věci volební a věci politických stran a hnutí.

4.1.1 Vyhodnocení rozhodovací činnosti NSS za jednotlivé roky celkem

Následující tabulka ukazuje jednotlivé roky od zřízení NSS, kolik bylo věcí převzato z minulých let, zasláno k rozhodnutí (tzv. celkem napadlo), kolik jich bylo rozhodnuto a jakým způsobem byly rozhodnuty. V poslední kolonce je zůstatek případů, které přecházejí do následujícího roku. Zdá se, že výkonnost soudu by se měla zvyšovat, protože poměr počtu rozhodnutých věcí k napadeným neustále roste. Průměrná délka řízení je 1 rok, ale i zde se předpokládá postupné zkracování, přestože je NSS vytížen většinou více než Nejvyšší soud. Např. v roce 2005 bylo vytížení soudců více než dvojnásobné.

Tab.1. Statistické vyhodnocení rozhodovací činnosti NSS

Rok	Převzato	Celkem napadlo	Rozhodnuto	rozsudkem	usnesením	jiným způsobem	Zůstatek
2003	0	4 243	2 749	822	1 187	740	1 494
2004	1 494	5 684	4 247	1 990	1 649	608	2 931
2005	2 931	5 194	4 891	2 687	1 777	427	3 234
2006	3 234	4 193	4 729	2 675	1 672	382	2 698
1. pololetí 2007	2 698	1 364	1 878	867	832	179	2 184
Celkem	10 357	20 678	18 494	9 041	7 117	2 336	12 541

Zdroj: Nejvyšší Správní Soud

4.1.2 Vyhodnocení rozhodovací činnosti NSS dle druhů řízení

V příloze uvádím podrobněji zpracovanou statistiku dle jednotlivých druhů řízení. Ze statistických údajů jsem zjistila, že počet kasačních stížností proti rozhodnutím krajských soudů se neustále snižuje, což hovoří ve prospěch kvalitních rozhodnutí krajských soudů.

Řízení o kasačních stížnostech se vede nejčastěji ve věcech: *důchodové agendy* (důchodového a nemocenského pojištění, sociální péče a státní sociální podpory, uchazečů o zaměstnání a jejich hmotného zabezpečení, pojistného na sociální zabezpečení, zdravotní pojištění atd.), *finanční agendy* (ve věcech daní, poplatků a cel, penzijních fondů a penzijního připojištění, ochrany hospodářské soutěže a veřejných zakázek, ochrany zahraničních investic atd.), *ve věcech mezinárodní ochrany* (agenda azylová).

4.1.3 Celkový přehled ústavních stížností podaných proti rozhodnutím NSS

Nejvyšší správní soud rozhodl v období let 2003 až 2006 celkem 16 617 věcí. Proti nim bylo podáno 660 ústavních stížností. Procento rozhodnutí, o jejichž zpochybnění se účastníci pokoušeli před Ústavním soudem, je 3,9839 %. [20]

Tab.2. Počet ústavních stížností proti rozhodnutím NSS

Rok	Počet rozhodnutí NSS	Počet podaných ústavních stížností	Podíl ústavních stížností na rozhodnutích NSS
2003	2 695	110	4,0816%
2004	4 248	172	4,0490%
2005	4 892	213	4,3745%
2006	4 782	165	3,4714%
Celkem	16 617	660	3,9839%

Zdroj: Nejvyšší Správní Soud

4.1.4 Přehled rozhodnutí o ústavních stížnostech proti rozhodnutím NSS

Ústavní soud doposud (do 3.dubna 2007) rozhodl o 501 ústavních stížnostech z celkového počtu z 660. Nálezem rozhodl v 50 případech. Z toho vydal 43 zrušujících nálezů (8,6% ze všech rozhodnutí) a 7 nálezů zamítavých (1,4% ze všech rozhodnutí).

Devět zrušujících nálezů bylo výsledkem ústavních stížností, které podali správci konkurzní podstaty ve věcech vrácení přeplatků daní, zejména daně z přidané hodnoty. Jen pro úplnost je třeba dodat, že jedna taková ústavní stížnost byla odmítnuta pro vadu ústavní stížnosti spočívající v tom, že advokátka jednající jakožto správkyně konkurzní podstaty, nebyla zastoupena advokátem. Ze zbylých 451 ústavních stížností, o nichž Ústavní soud rozhodl usnesením, ve dvou případech řízení zastavil (0,4% všech rozhodnutí), v 449 případech ústavní stížnost odmítl (89,6% všech rozhodnutí).

Důvody odmítnutí jsou různé. Často jimi byly vady podání samotné stížnosti: opožděnost, nezastoupení advokátem, nevyčerpání opravných prostředků, chybějící aktivní legitimace stěžovatele (např. Ministerstvo financí, Krajský soud v Brně). Nejfrekventovanějším důvodem však byla zjevná neopodstatněnost stížností. Z tohoto důvodu byla ústavní stížnost odmítnuta v 389 případech (77,8% všech rozhodnutí). [20]

4.2 Případy z praxe

Nejvyšší správní soud vydává Sbíрку rozhodnutí, ve které se uveřejňují zejména vybraná rozhodnutí NSS a krajských soudů a stanoviska a zásadní usnesení NSS. Ve svém porovnání jsem se v této kapitole mimo jiné zaměřila na přehled rozhodnutí o ústavních stížnostech proti rozhodnutím NSS. Existuje celá řada zajímavých případů, kdy Ústavní soud rozhodl odlišně.

4.2.1 Ústavní stížnost proti rozhodnutí obecných soudů v případě státního podniku Letiště Praha

Tento případ byl projednáván v roce 2004 Městským soudem v Praze a v roce 2006 Nejvyšším správním soudem a v obou případech zněly rozsudky v neprospěch stěžovatele. Ten poté podal ústavní stížnost proti rozhodnutí obecných soudů, kde uvádí, že jimi bylo porušeno jeho ústavně zaručené právo na spravedlivý proces a zároveň právo na svobodu projevu a právo na informace. Stěžovatel se obrátil na státní podnik Letiště Praha se žádostí o poskytnutí kopie Smlouvy o financování výstavby terminálu S 2 uzavřené mezi daným státním podnikem a Evropskou investiční bankou. Letiště Praha tuto informaci

odmítlo poskytnout s odůvodněním, že není povinným subjektem ve smyslu zákona a také že požadovaná smlouva je součástí obchodního tajemství. Stěžovatel podal správní žalobu, která se domáhala zrušení onoho rozhodnutí a trval na tom, že podnik Letiště Praha je povinen mu tuto informaci ze zákona poskytnout. Celý spor právě řeší otázku, zda je tento státní podnik veřejnou institucí či nikoliv. Městský soud v Praze a stejně tak Nejvyšší správní soud se přiklonil k názoru Letiště Praha a žalobu zamítl s odůvodněním, že daný státní podnik nespĺňuje část znaků dle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím. Není veřejnou institucí, protože neplní výlučně veřejné účely stanovené zákonem, tento subjekt je zřízen za účelem podnikání a provozuje podnikatelskou činnost jako právnická osoba. Proti tomuto byla podána ústavní stížnost a Ústavní soud zrušil předešlá rozhodnutí s odůvodněním, že právě v tomto případě se jedná o veřejnou instituci hospodařící s veřejnými prostředky, protože zde převládají kritéria, jak diferencovat veřejnou instituci od instituce soukromé. „Jsou to způsob vzniku, případně zániku instituce, hledisko osoby zřizovatele, subjekt vytvářející jednotlivé orgány instituce, existence či neexistence státního dohledu nad činností instituce a veřejný nebo soukromý účel instituce. Zařazení zkoumané instituce pod instituci veřejnou či instituci soukromou tak musí vyplývat z "převahy" znaků, jež jsou pro instituci veřejnou či soukromou typické.“ [17]

Tento případ ukázal odlišný výklad práva jednotlivými soudními institucemi. Interpretace a závěr Ústavního soudu v tomto případě ukazuje, že právo na informace lze chápat v širších souvislostech a svým rozhodnutím, proti kterému se již nelze odvolat, podpořil smysl nové právní úpravy o svobodném přístupu k informacím.

4.2.2 Může lékař zakázat práci?

Na ústavní soud se obrátil člověk, bývalý horník, který se dostal do neobvyklé situace. Chtěl se vrátit zpátky do dolů, kde dříve pracoval. Otázkou tohoto případu je, zda může člověku lékař a úřady zakázat práci ze zdravotních důvodů kvůli negativnímu zdravotnímu posudku, který mu brání v práci a tento horník se přitom domnívá, že podle svého názoru na svoji práci stále stačí. Chtěl, aby byl vypracován nový lékařský posudek anebo aby mu bylo přiznáno, že jeho zranění je pracovním úrazem, který si způsobil při důlním otřesu. Žalobu tohoto horníka, který se soudí od roku 2003, zamítl Krajský soud v Ostravě i Nejvyšší správní soud. Teprve letos do jeho případu zasáhl Ústavní soud, který zrušil

verdict NSS. Ten totiž uvedl, že lékařský posudek nepředstavuje překážku ve výkonu povolání, protože záleží jen na rozhodnutí zaměstnavatele, zda zaměstnance přeřadí na jinou práci nebo mu dá výpověď. V minulosti však stejný soud v jiné kauze uvedl, že lékařský posudek překážkou pro výkon povolání je.

Tento případ je zajímavý tím, že právě důvodem jeho nového otevření bylo, že v jiné podobné kauze vydaly soudy rozdílný verdikt. Po verdiktu Ústavního soudu muselo dojít v senátu správních soudců k sjednocení názoru. Teprve pokud by po tomto sjednocení následně přijatý výklad porušoval základní práva stěžovatele, musel by se touto věcí opět zabývat Ústavní soud. Podobných sporů se děje více, kdy lidé chtějí pracovat v dolech. Pochopitelně, že každá kauza je jiná a ne vždy soudy stížnostem vyhoví.

4.3 Zhodnocení působení správního soudnictví

Již tradičně je soudnictví v České republice podrobováno velké kritice. Jako důvody jsou uváděny především pomalost, nízká výkonnost a v neposlední řadě samotná soudní rozhodnutí. Příčiny bývají spatřovány často na straně soudců. Jsem přesvědčena, že většina z nich si svoji práci a úkoly plní svědomitě, že mají kladný vztah k právu a justici. Proto se chtěli také stát soudci, nezávislími a nestrannými, brát to jako své poslání. Justice je rozsáhlý systém, který je ovlivňován mnoha faktory. Nejenom vnějšími, ale i vnitřními. Řada soudců se shoduje v tom, že by měla být nejdříve provedena hloubková analýza stavu našeho soudnictví a poté učiněny dlouhodobé kroky a plány. Ústředním orgánem státní správy soudnictví je Ministerstvo spravedlnosti, od kterého by měla tato iniciativa vycházet. Ministerstvo v tomto směru zaujímá spíše laxní přístup, a tudíž se ocitáme opět na začátku.

Z hlediska organizačního je těžiště správního soudnictví u krajských soudů a v druhé instanci pak u Nejvyššího správního soudu. Ze statistických údajů jsem zjistila, že počet kasačních stížností proti rozhodnutím krajských soudů se mírně snižuje každý rok, což by mělo ukazovat na kvalitnější a efektivnější práci krajských soudů. Stejně tak doba řízení u NSS se výrazně zkrátila v průměru na 1 rok (ambice je dostat se ještě pod tuto dobu), byť před několika lety rozhodoval NSS o kasačních stížnostech i 2 roky. Mezi největší části agendy NSS patřila agenda azylová, náleží agenda důchodová a narůstající agenda finanční. Z toho plyne, že naše správní soudnictví se vydalo správným směrem, byť je

podrobováno velké kritice. V porovnání s ústavními stížnostmi obstál NSS dobře, procento rozhodnutí, o jejichž zpochybnění se účastníci pokoušeli před Ústavním soudem, jsou necelá 4%. V tomto směru jsou zajímavé spíše jednotlivé řešené případy. Je pochopitelné, že NSS může mít jiný názor a odlišnou interpretaci zákona než Ústavní soud. Jsou to přece jenom instituce, kde rozhodují lidé – soudci. Záruka právního státu tkví především v kvalitních právních normách a jejich respektování. Bohužel naše právní úprava není často dostatečně průhledná, proto se domáháme správného výkladu u našich soudů. Moje myšlenka směřuje k tomu, že právě demokratická společnost by měla respektovat možné rozdíly v rozhodování např. ve vztahu NSS versus Ústavní soud. Zde bych se přikláněla k závěru, že precedens by mohl být příslibem, jak ulehčit celé soudní agendě, byť se správní soudnictví snaží o sjednocování judikatury. Od precedentu je možno se odchýlit, pokud se podstatně změnila okolnosti oproti těm, za nichž byl přijat nebo jestliže nově řešený případ má odlišné znaky. To znamená, že i přes zdánlivé nebezpečí zavedení precedentu, je zde možnost se od něj odchýlit. Otázkou zůstává, jestli by to v našich podmínkách spíše nezkomplikovalo celé řízení ještě více.

V souvislosti s účinností nové právní úpravy - zákona č. 150/2002 Sb., o soudním řízení správním, jsme se, my občané, domnívali, že se situacelepší a budeme se moci lépe bránit proti rozhodnutím správních orgánů. Správní agenda se přesunula z Vrchního soudu na Nejvyšší správní soud. Počet nevyřízených žalob zůstal stejný, jen se přesunul do kompetence jiného soudu. Z toho plyne, že co se týká doby vyřízení, nedalo se očekávat o mnoho lepších výsledků. Ve správním soudnictví je výsledkem to, že správní soud sice může rozhodnout ve prospěch žalobce a zrušit napadené rozhodnutí nebo přikázat správnímu orgánu postupovat v řízení bez průtahů, ale mezitím je zásah do žalobcových práv evidentní, např. nedovolená stavba stojí, nesprávně vypočtená daň je exekučně vymožena a poplatník musel proto ukončit podnikání apod. Zde se projevuje to, že podání žaloby nemá tzv. odkladný účinek. Znamená to, že napadené správní rozhodnutí stále platí a může se podle něj postupovat.

„V době, kdy platila stará úprava správního soudnictví obsažená v občanském soudním řádu, neměl neúspěšný žalobce možnost podat v systému správních soudů žádný opravný prostředek. Mohl využít možnost namítat u Ústavního soudu zásah do svých ústavně zaručených práv; Ústavní soud pak plnil často (i když nerad) roli sjednocovatele judikatury správních soudů. Tento nedostatek vyřešil nový zákon o správním soudnictví, a to

zavedením možnosti podat tzv. kasační stížnost. A aby měl kasační stížnosti kdo projednávat, došlo po téměř deseti letech k naplnění Ústavy, která v čl. 91 předpokládala existenci Nejvyššího správního soudu.“ [18]

Chyby či nepřesnosti v zákoně se prokází bohužel jediné praxí, některé se objevily i v soudním řízení správním. Byly to např. žaloby k soudní ochraně veřejného zájmu, což je v našem soudnictví relativně nový pojem, problematika dokazování, přezkum věcné správnosti úředního rozhodnutí, možnost provádět dokazování či plná jurisdikce. Pojem žaloba ve veřejném zájmu byl v českém právním prostředí prakticky neznámý a poprvé použitý právě v zákoně č. 150/2002 Sb., o soudním řádě správním v §66. K zavádění těchto žalob dochází kvůli ne příliš efektivní ochraně některých veřejných zájmů. V našich podmínkách se jedná zejména o věci v oblasti ochrany životního prostředí, ochrana lidských práv, ochrana spotřebitele apod. Oprávnění k podání tohoto typu žaloby má pouze nejvyšší státní zástupce, na kterého je možno se obrátit s podnětem. Ten ale může podnětu nevyhovět. Největší novinou je změna v institutu dokazování, protože v dřívější úpravě se nové dokazování nepřipouštělo, to bylo úlohou správního orgánu. V §71 se uvádí, že žaloba musí obsahovat návrhy důkazů, kterých se žalobce dovolává a v §77 je umožněno, aby soud důkazy provedené správním orgánem mohl doplnit v mnohem větší míře.

K dlouho očekávané reformě správního soudnictví došlo v roce 2002, ale i tato instituce se nadále vyvíjí. Z pohledu reformy správního soudnictví si myslím, že zřízení NSS je krok dopředu, protože správní soudnictví získalo jakýsi ucelený organizační řád a konečně uplatňuje zásadu dvouinstančnosti.

4.3.1 Srovnání českého, německého a francouzského správního soudnictví

Uvedu několik zajímavých srovnání např. s německým správním soudnictvím, které je odborníky hodně ceněné, a jež se podobá i naší úpravě správního soudnictví, a francouzským správním soudnictvím. Pro německou justici je charakteristická složitá struktura a správní soudnictví zde stojí mimo obecné soudnictví. Jeho soustava je třístupňová, přičemž efektivita soudního přezkumu správních rozhodnutí je spatřována v odkladném účinku (předběžném opatření) jejich vykonatelnosti - nenabytí právní moci rozhodnutí. O odkladném účinku žaloby rozhoduje na návrh soud, ale na rozdíl od našich soudů se v Německu často vydávají rozhodnutí o odkladném účinku. Je to z toho důvodu,

že odkladný účinek je považován ze opatření, které zaručuje řádné soudní přezkoumání případu, nikoliv mimořádný krok. V naší úpravě žaloba nemá odkladný účinek, dle rozhodnutí se může postupovat a poté může docházet k zásahu do práv nejen účastníků řízení, ale také k zásahu do práv třetích osob nabytých v dobré víře. [19] Zde jednoznačně souhlasím s německou úpravou. „Základní podmínkou pro soudní přezkum v České republice je tvrzený zásah do veřejných subjektivních práv žalobce. Jedinou opravdovou systémovou výjimkou, co se týče aktivní procesní legitimace ve správním soudnictví, je koncepce francouzského správního soudnictví. Ta není vystavěna na základech ochrany subjektivních práv tak, jak jsme na to zvyklí, ale na teorii správnosti, jak ji známe z teorií fungování právního státu. Ve francouzském správním soudnictví je totiž oprávněným podat žalobu každý (právnícká či fyzická osoba) z titulu práva na zákonnost správního aktu. Aktivně legitimován je každý, kdo tvrdí, že správní akt je nezákonný.“ [19] S touto myšlenkou bych se naopak neztotožňovala, protože si myslím, že tato úloha by měla zůstat v kompetenci soudů.

Z uvedeného krátkého srovnání s německým správním soudnictvím je vidět, že se můžeme neustále zdokonalovat a přemýšlet nad dalšími dílčími reformami, jak učinit naše správní soudnictví efektivnější a průhlednější. Jak řekla JUDr. Iva Brožová, předsedkyně Nejvyššího soudu: „Proces utváření právního státu je nikdy neukončitelný proces, neboť právní stát je absolutní hodnota a k jako takové se k ní lze pouze přibližovat“. [18]

ZÁVĚR

Kontrola ve veřejné správě má dvě formy - správní (vnitřní) a vnější. Cílem mé práce bylo zaměřit se na soudní formu kontroly, spadající do vnějšího kontrolního mechanismu. Ve sféře veřejné správy dochází k soudní kontrole zákonnosti normativních správních aktů a individuálních správních aktů. Veřejná správa je ovlivňována prostřednictvím rozhodnutí soudů v konkrétní věci. Hlavním znakem těchto rozhodnutí je vysoká míra vynutitelnosti a závaznosti. Tomu, aby mohly soudy uplatnit svou rozhodovací činnost, musí předcházet návrh účastníka, který má aktivní procesní legitimaci. Tato kontrola se uplatňuje v rámci ústavního a správního soudnictví, a to prostřednictvím krajských soudů – specializovaných senátů v první instanci a v druhé odvolací instanci Nejvyšším správním soudem, vrcholným orgánem správního soudnictví. NSS je členem Asociace státních rad a nejvyšších správních soudů Evropské unie a pozorovatelem při Mezinárodní asociaci nejvyšších správních soudů.

České správní soudnictví prošlo velkou reformou. Od ledna 2003 začíná zřízením Nejvyššího správního soudu nová etapa, která s sebou přináší podstatné změny do oblasti správního soudnictví. Činnost NSS vede ke sjednocení výkladu správních předpisů a ke sjednocení rozhodování správních orgánů a správních soudů. Záměrem reformy bylo vzbudit větší respekt k právním normám a zvýšení právní jistoty účastníků řízení v podobě důslednější ochrany veřejných subjektivních práv fyzických a právnických osob. Rozdílem od občanskoprávního řízení, jemuž se v řadě rysů podobá, není žalovaný subjekt soukromého práva, ale orgán veřejné moci, tedy nejčastěji státní nebo místní úřad. Tento zúčastněný správní orgán ztrácí své výsadní postavení, které měl ve správním řízení a získává stejné postavení jako navrhovatel – žalobce.

Ve své práci jsem uvedla jednotlivé druhy kontrol, které probíhají nezávislými subjekty či orgány státní správy. Domnívám se, že právě soudní kontrola je jedna z nejdůležitějších, protože hájí a zaručuje individuální práva občanů v běžných životních situacích, kdy se tyto osoby domnívají, že orgán veřejné správy rozhodl chybně v jejich neprospěch. Veřejnou správu vykonávají lidé, tudíž je obtížné se vyhnout chybným řešením. Aby byla tato správa vykonávána co nejkvalitněji, je potřeba motivovat a vzdělávat příslušné osoby,

zaměstnance úřadů. Tento krok je potřeba vidět z dlouhodobého koncepčního hlediska. Veřejná správa by měla být orientována na občana a nikoli naopak.

Soudní kontrole je velmi blízká činnost Veřejného ochránce práv – Ombudsmana. Stejně jako soudy i on vystupuje jako nezávislá a nestranná osoba. Výhodou jeho Úřadu však je, že může přешetřovat stížnosti občanů proti nezákonnému či nespravedlivému jednání či nejednání veřejné správy také z vlastní iniciativy. Na rozdíl od uvedených forem soudní ochrany, jež jsou vynutitelná, pracuje ombudsman rychleji a bez poplatků, i když jen s iniciační pravomocí. Myslím si, že ombudsman by měl mít větší pravomoci, aby se tyto dva subjekty mohly více doplňovat či vzájemně nahrazovat. Díky tomu by také agenda správních soudů nemusela být tak rozsáhlá.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1] HENDRYCH, D., SVOBODA, C. A KOLEKTIV. *Ústava České republiky. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 1997, 242 s. ISBN 80-7179-084-2.
- [2] KLÍMA, K. A KOLEKTIV. *Státověda.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 415 s. ISBN 80-86898-98-9.
- [3] KLÍMA, K. *Ústavní právo, 3. rozšířené vydání.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 759 s. ISBN 80-7380-000-4.
- [4] KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy, 4. vydání.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, 447 s. ISBN 80-86473-80-5.
- [5] MAZANEC, M. *Správní soudnictví.* Praha: Linde, 1996. 451 s. ISBN 80-72010-21-2.
- [6] PAVLÍČEK, V. A KOLEKTIV. *Ústavní právo a státověda, 1. díl Obecná státověda.* Praha: Linde Praha a.s., 1998, 365 s. ISBN 80-7201-141-3.
- [7] PRŮCHA, P. *Správní právo, obecná část, 6. doplněné a aktualizované vydání.* Brno: Masarykova univerzita, 2004, 356 s. ISBN 80-210-3350-9.
- [8] PRŮCHA, P. *Veřejná správa a samospráva.* Praha: VŠAP, 2004. ISBN 80-86775-03-08.
- [9] *Soudní judikatura ve věcech správních, 1993-1997: úplný přehled soudních rozhodnutí vydávaných v letech 1993-1997 jako příloha časopisu Správní právo/uspůřádal Michal Mazanec.* Praha: Linde, 1999. 522 s. ISBN 80-72011-87-1.
- [10] REKTOŘÍK, J., ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru.* 1. vyd. Praha: EKOPRESS, 2003. 212 s. ISBN 80-86119-72-6.

Právní předpisy:

- [11] Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- [12] Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
- [13] Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu
- [14] Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Internetové zdroje:

- [15] *Nejvyšší Správní Soud* [online]. 2003 [cit. 2007-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.nssoud.cz/>>.
- [16] *Ústavní soud České republiky* [online]. 2004 [cit. 2007-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.usoud.cz/>>.
- [17] *Aspi* [online]. [cit. 2007-05-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.judikatura.cz/>>.
- [18] *Sborník – Kdy přijde Zákon?* [online]. [cit. 2007-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://ikhb.cz/page.php?show=dokumenty&typ=2&id=17>>.
- [19] *PILA* [online]. [cit. 2007-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.pilaw.cz/index.php?cat=cz&art=pilk/ochrana#53>>.

Ostatní zdroje:

- [20] Nejvyšší správní soud, tisková mluvčí Bc. Sylva Dostálová

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
NSS	Nejvyšší správní soud
SO	Správní orgán

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr.1. Vztah mezi veřejnou správou a soudnictvím.....	16
Obr.2. Soudní kontrola veřejné správy.....	33

SEZNAM TABULEK

Tab.1. Statistické vyhodnocení rozhodovací činnosti NSS.....	40
Tab.2. Počet ústavních stížností proti rozhodnutím NSS.....	41

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I Agenda NSS dle jednotlivých případů

PŘÍLOHA P I: AGENDA NSS DLE DRUHŮ ŘÍZENÍ

Rejstříkové značky

Ads – řízení o kasačních stížnostech ve věcech důchodového pojištění, důchodového zabezpečení, nemocenského pojištění, nemocenské péče v ozbrojených silách, uchazečů o zaměstnání a jejich hmotného zabezpečení podle předpisů o zaměstnanosti, sociální péče a státní sociální podpory, odškodnění jednorázovými peněžními částkami, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, zdravotního pojištění, zdravotnictví a hygieny, sociálně-právní ochrany dětí, zaměstnanosti, bezpečnosti práce a zájmové a profesní samosprávy

Afs – řízení o kasačních stížnostech ve věcech daní, poplatků, cel, účetnictví, ochrany zahraničních investic, cen, cenných papírů, kolektivního investování, penzijních fondů a penzijního připojištění, pojišťovnictví, ochrany hospodářské soutěže a veřejných zakázek, puncovníctví a loterií a jiných podobných her

Ans – řízení o kasačních stížnostech ve věcech ochrany proti nečinnosti správního orgánu

Ao – řízení o návrhu na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části

Aprk – řízení o návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu krajským soudem (§ 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů)

Aprn – řízení o návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu Nejvyšším správním soudem (§ 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů)

Aps – řízení o kasačních stížnostech ve věcech ochrany před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu

As – řízení o kasačních stížnostech v ostatních věcech

Azs – řízení o kasačních stížnostech ve věcech mezinárodní ochrany

Komp – řízení o kompetenčních sporech podle § 97 a násl. s. ř. s.

Konf – řízení ve věcech kompetenčních sporů podle § 2 z. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů

Na – ostatní věci

Nad – postoupení věci podle § 7 odst. 6 s. ř. s.; přikázání věci podle § 9 s. ř. s.

Nao – rozhodování o vyloučení soudce pro podjatost podle § 8 odst. 3 s. ř. s.

Obn – obnova řízení:

a) ve věcech politických stran a politických hnutí, v nichž soud rozhodoval v prvním stupni

b) ve věcech řízení o kasačních stížnostech o ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu

Pst – řízení ve věcech politických stran a politických hnutí podle § 94 a násl. s. ř. s.

Vol – řízení ve věcech volební podle § 88 a násl. s. ř. s.

Agenda Nejvyššího správního soudu 1. pololetí 2007

1. pololetí	převzato	celkem napadl o	rozhodnutor	rozsudkem	usnesením	jiným způsobem	zůstatek
agenda převzatá z VS	4	0	0	0	0	0	4
kasační věci	2 618	1 137	1 640	867	727	46	2 115
Na, Nad, Nao	41	170	186	0	56	130	25
Obn, Pst, Komp, Vol, Konf	35	57	52	0	49	3	40
Celkem	2 698	1 364	1 878	867	832	179	2 184

Zdroj: Nejvyšší Správní Soud

Agenda Nejvyššího správního soudu - za rok 2006

rok 2006	převzato	celkem napadlo	rozhodnuto	rozsudkem	usnesením	jiným způsobem	zůstatek
agenda převzatá z VS	12	0	8	7	0	1	4
kasační věci	3 117	3 622	4 121	2 657	1 397	67	2 618
Na, Nad, Nao	41	423	423	2	128	293	41
Obn, Pst, Komp, Vol, Konf	64	148	177	9	147	21	35
Celkem	3 234	4 193	4 729	2 675	1 672	382	2 698

Zdroj: Nejvyšší Správní Soud

Agenda Nejvyššího správního soudu - za rok 2005

rok 2005	převzato	celkem napadlo	rozhodnuto	rozsudkem	usnesením	jiným způsobem	zůstatek
agenda převzatá z VS	37	0	25	23	2	0	12
kasační věci	2 800	4 550	4 233	2 653	1 527	53	3 117
Na, Nad, Nao	45	486	490	0	139	351	41
Obn, Pst, Komp, Vol, Konf	49	158	143	11	109	23	64
Celkem	2 931	5 194	4 891	2 687	1 777	427	3 234

Zdroj: Nejvyšší Správní Soud

Agenda Nejvyššího správního soudu - za rok 2004

rok 2004	převzato	celkem napadlo	rozhodnuto	rozsudkem	usnesením	jiným způsobem	zůstatek
agenda převzatá z VS	415	0	378	284	85	9	37
kasační věci	937	4 722	2 859	1 698	1 138	23	2 800
Na, Nad, Nao	72	813	840	0	276	564	45
Obn, Pst, Komp, Vol, Konf	70	149	170	8	150	12	49
Celkem	1 494	5 684	4 247	1 990	1 649	608	2 931

Zdroj: Nejvyšší Správní Soud

Agenda Nejvyššího správního soudu - za rok 2003

rok 2003	převzato	celkem napadlo	rozhodnuto	rozsudkem	usnesením	jiným způsobem	zůstatek
agenda převzatá z VS	0	1 416	1 001	519	368	114	415
kasační věci	0	1 502	565	256	286	23	937
Na, Nad, Nao	0	1 184	1 112	43	468	601	72
Obn, Pst, Komp, Vol, Konf	0	141	71	4	65	2	70
Celkem	0	4 243	2 749	822	1 187	740	1 494

Zdroj: Nejvyšší Správní Soud